

Preek bij Mattheus 13 : 24 – 30. 36 - 43 en Romeinen 8 : 18 – 25

Gemeente van Christus,

Ik weet niet of je de film “Charlie Wilson’s War” wel eens hebt gezien. Anders is het een aanrader. Hoofdrolspelers zijn Tom Hanks en de inmiddels helaas overleden Philip Seymour Hoffman.

Aan het slot van deze film vertelt de laatste de eerste een klein verhaal met een grote wijsheid. Het gaat over een zenmeester en een jongetje.

Een jongetje krijgt voor zijn veertiende verjaardag een paard cadeau. En het hele dorp zegt: “Wat geweldig! Die jongen krijgt een paard!” En de zenmeester zegt: “We zullen zien.”

Twee jaar later valt de jongen van zijn paard en breekt zijn been. En het hele dorp zegt: “Wat vreselijk!” En de zenmeester zegt: “We zullen zien.”

Dan breekt er een oorlog uit. Alle jonge mannen van het dorp moeten gaan vechten. Maar die ene jongen kan niet mee, want zijn been is gebroken. En het hele dorp zegt: “Wat geweldig!” En de zenmeester zegt... inderdaad: “We zullen zien.”

Het is bij ons thuis sinds die film een gevleugelde uitdrukking geworden. *The zen master says: We’ll see.* Ja, we zullen zien. Want wie zal het zeggen? Wat goed is en wat kwaad? Ze liggen soms dicht bij elkaar. Zijn nauwelijks te onderscheiden. En een vergissing is dus gauw gemaakt.

Dat is de les van de zenmeester: stel je oordeel uit. Maar dat vraagt om geduld. En om zelfbeheersing. En dat is niet eenvoudig. Want oordelen zit ons in het bloed.

Volgens mij is dat ook een kwestie van evolutie. Om te overleven moet je snel kunnen oordelen. Gevaar kunnen inschatten. Als je iemand tegenkomt: vriend of vijand? Ben je te laat, dan ben je de klos.

Daarom vormen we onze mening vaak ook op het eerste gezicht. En ik denk dat daarom racisme ook zo moeilijk is af te leren. Je brein heeft z’n oordeel al klaar, voordat je je er goed en wel van bewust bent. En dat oordeel laat je niet snel meer los.

Misschien daarom is een van de moeilijkste regels die Jezus ons voorhoudt: “Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt.” Mattheus 7, vers 1.

Dat is ook de les van de gelijkenis die Jezus vertelt over het koninkrijk Gods. Net als vorige week gaat het over een zaaier en zijn goeie zaad. Maar nu is er ook nog een mysterieuze schaduwzaaier, die het kwade zaait.

Ze groeien samen op, het graan en het onkruid, de kinderen van het koninkrijk en het kwade kroost. En de knechten vragen aan de heer des huizes: “Zullen wij het onkruid er alvast tussenuit wieden?”

Ja, de verleiding is van alle tijden. Je vindt ze door de hele geschiedenis heen, de ijveraars voor Gods oordeel. De ongeduldigen die dat oordeel niet willen afwachten, maar nu alvast voltrekken. Om zo de Allerhoogste alvast wat werk uit handen te nemen.

Christenvervolging, Jodenvervolging, kruistochten, katholieken die protestanten vervolgden en andersom, soennieten en sjiieten die elkaar naar het leven staan, en moslimterroristen die zichzelf het mandaat toekennen om álle ongelovigen een kopje kleiner te maken.

Op vakantie bezochten we eens de Zuid-Franse stad Béziers, dat historisch vooral bekend is vanwege het bloedbad dat daar plaatsvond tijdens de kruistocht tegen de Katharen.

Op 22 juli 1209 konden de kruisvaarders onverwacht die stad innemen. Op de vraag van de soldaten hoe men de ketteren kon herkennen van de katholieken, antwoordde de pauselijke gezant: “Dood hen allen, God zal de zijnen wel herkennen.” Waarop 20.000 mannen, vrouwen en kinderen werden afgemaakt en de stad werd platgebrand...

Ja, zo kan het ook. Maar zo mág het niet. Nooit niet. “Wilt u dat wij er het onkruid tussenuit wieden?” vragen de knechten aan de heer. “Nee”, is het antwoord. “Nee, want dan zouden jullie met het onkruid ook het graan lostrekken.”

Hoe zichtbaar het onkruid ook is, op het eerste oog, de zuivering van de akker moet wachten tot de oogsttijd. Want de wortels van beiden, graan en onkruid, zijn ondergronds in elkaar verstrengeld. Je kunt het kwaad niet uitroeien zonder ook het goede geweld aan te doen.

Ja, goed en kwaad, ze zijn moeilijk te ontwarren. Wij denken graag in tegenstellingen: het is zwart of wit, licht of donker, je hebt de goeien die lijden onder de kwaaien. Dat geeft een prettige duidelijkheid. Maar de werkelijkheid is vaak heel wat diffuser.

Tussen zwart en wit zitten 50 tinten grijs. Daarom moet je voorzichtig zijn. Als je de goeien van de kwaaien wilt onderscheiden. Want die scheidslijn loopt meestal dwars door één mens heen. Mensen zijn maar zelden helemaal goed of helemaal slecht.

Ik moet denken aan de val van Srebrenica en de verschrikkelijke en nog steeds onbegrijpelijke genocide die daar 25 jaar geleden plaatsvond. Vanwege dit macabere jubileum op 11 juli jl. werd er veel aandacht aan besteed in de media.

Ik zag op televisie de indrukwekkende documentaire van Coen Verbraak: Srebrenica, de machteloze missie van Dutchbat.

In die documentaire werd ook commandant Karremans geïnterviewd. Ze lieten een fragment zien van een persconferentie vlak na de val van Srebrenica, waar Karremans zei: “Je kunt in deze oorlog niet spreken van *good guys* en *bad guys*.”

Die uitspraak is hem enorm kwalijk genomen, en ik denk dat Karremans ook erg ongelukkig kon communiceren - en dat zeg ik uiteraard zonder oordeel. Op het moment van die uitspraak wist de commandant trouwens nog niet van de massamoord die plaatsvond. En dat maakte het nog ongelukkiger.

Want natuurlijk waren de Bosnische Serviërs de daders van de genocide, en waren de Bosnische moslims de slachtoffers ervan. Het lijkt geen enkele twijfel wie hier de *bad guys* waren.

Maar wat Karremans denk ik bedoelde, en dat zegt hij ook in die documentaire, is dat het in een oorlog toch niet zo eenvoudig is om de goeien van de kwaden te onderscheiden. Hoe groot die behoefte ook is. Want door alle partijen zijn vreselijke wreedheden gepleegd. De oorlog in voormalig Joegoslavië was een wespennest, waar iedereen streed tegen iedereen.

En de schuldvraag is nóg ingewikkelder. Want hoe zit het met de verantwoordelijkheid van Nederland, de rol van de VN en andere grootmachten

die niet ingrepen? En de soldaten van Dutchbat, de mannen en vrouwen op vredesmissie, die de massamoord niet wisten te verhinderen?

En die, zo bleek uit de documentaire, daar stuk voor stuk tot op de dag van vandaag door getekend zijn.

Net als de nabestaanden van Srebrenica, de vrouwen en de moeders, nog altijd strijden om erkenning van verantwoordelijkheid door de Nederlandse staat. 25 jaar na dato. “Nederland moet de waarheid erkennen”, zeggen ze. Maar wat is waarheid? Wie is schuldig aan welk kwaad? Dat is moeilijk te onderscheiden.

Ik moet ook denken - ja, gezellig wordt het niet vandaag, het spijt me - ik moest ook denken aan een andere kwestie die nog heel actueel is, en waar de gelijkenis van het graan en het onkruid akelig dichtbij komt.

Want hoe zit het met de naar schatting 90 Nederlandse IS-kinderen in gevangenschap in kampen in Noord-Oost-Syrië? Vorige week las ik over de dramatische sterftcijfers in die kampen. De erbarmelijke omstandigheden, het gebrek aan voedsel en medicijnen.

De Nederlandse regering wil haar handen niet branden aan deze kinderen. Want als je ze naar Nederland haalt, zijn ze dan al niet geradicaliseerd? En wat doe je dan met de moeders, die wel degelijk zelf keuzes hebben gemaakt? En vormen die kinderen straks dan niet een gevaar voor onze eigen bevolking?

Ik begrijp de overweging, en soms ben ik blij dat ik geen politicus ben. Maar het gaat hier wél om kinderen. Mogen wij ze nu al dáár afschrijven? Of moeten we ze de kans geven om h́ier op te groeien? Ook al weten we niet of ze uit zullen groeien tot graan of tot onkruid? Rekenen we hen al tot het kwaad, of zeggen we net als de zenmeester: we zullen zien?

Dat samen laten opgroeien van graan en onkruid, waar de gelijkenis van Jezus toe oproept, is trouwens niet een kwestie van onverschilligheid. Zo van: laat het kwaad maar woekeren. Nee, natuurlijk niet.

Het kwaad moet herkend en bestreden worden. En slachtoffers en nabestaanden, van welk kwaad dan ook, nabestaanden van Srebrenica, nabestaanden van vlucht MH17, ze hebben recht op gerechtigheid. Daar staat de bijbel ook bol van.

Nee, het is géén kwestie van onverschilligheid. Het is wél een oproep om je oordeel zoveel mogelijk uit te stellen. Om geduld te betrachten. En om een

ander de kans te geven om eerst uit te groeien. Misschien wel tot iets veel mooiers dan je voor mogelijk houdt.

Want ik heb nu een paar grote voorbeelden aangehaald uit het wereldnieuws en de politiek, maar de les van de zenmeester is natuurlijk óók voor aan de keukentafel, is er één voor ons allemaal, in het leven van alledag.

Want elke dag krijgen wij te maken met goed en met kwaad. In de grote en de kleine keuzes die we maken. Of niet maken. In de dingen die we doen. Of laten. In de mensen die we tegenkomen.

En elke dag vellen wij ons oordeel over anderen. En misschien ook wel over onszelf. Want díe balans is óók niet altijd positief.

Máár, zegt Jezus met zijn gelijkenis, in het kóninkrijk van God mag je nooit iemand voorgoed afschrijven. Een ánder niet, én jezelf niet.

Daarom gaat Jezus ook aan tafel met tollenaars en zondaars, met allerlei lui van laag allooi. Omdat hij weígerst om bij vóórbaat iemand af te schrijven. Want als je een mens op z'n verleden vastpint, ontzeg je hem ook een toekomst.

En Jezus weet: het eindoordeel over een mensenleven kán en mág en móet je aan God overlaten. Want die heeft een beter overzicht. En die heeft geduld. En die gelooft in tweede kansen, en misschien ook wel derde en vierde.

Want geloven – dat heb ik van Nico ter Linden - geloven is altijd geloven in verándering. Geloven dat het ánders kan, dat het béter kan. Met de wereld, met anderen en met jezelf. Dat we kunnen uitgroeien tot iets moois, ondanks alles.

Maar daar is wél geduld voor nodig. En hóóp. En het úitstellen van je oordeel. Want zoals een wijs iemand eens zei:

Geduld met anderen is liefde.

Geduld met jezelf is hoop.

En of dat geduld terecht is? Of die liefde vrucht draagt en of die hoop gegrond is?

De zenmeester zegt: “We zullen zien.”

Amen.